

เอกสารประกอบการสอน

เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2554 : 22) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นวิธีการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักช่วยเหลือกัน คนที่เก่งกว่าจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่มเพราะยึดตามแนวคิดที่ว่า ความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

ศศิธร เวียงวะลัย (2556 : 98) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเตรียมผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีสุขภาพจิตที่ดี โดยครูจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ประสาธ เนืองเฉลิม (2558 : 238-239) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดและลงมือทำในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด พูดคุย ฟัง อ่าน เขียน และสะท้อนความคิดผ่านกระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนที่ใกล้เคียงกับสภาพชีวิตจริง กระบวนการเรียนการสอนได้พยายามทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล

เรวดี ศรีสุข (2561 : 6) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนรู้โดยจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยที่มีความสามารถแตกต่างกันและใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ที่ได้รับมอบหมายตามหัวข้อ ที่กำหนดให้พร้อมนำความรู้มาสรุป สาระการเรียนรู้และนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ จัดหาและชี้แนะแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบให้ผู้สอน เลือกใช้ตามความเหมาะสมของเนื้อหา

พัชรภร ศุภกิจ (2559 : 9) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรูเป็นกลุ่มย่อยประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะของการร่วมมือกันคือ ต่างคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนและช่วยให้สมาชิกคนอื่น ๆ เรียนรู้ด้วย

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีสอนแบบหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละประมาณ 3-5 คน

โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่และจะต้องช่วยทำงาน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่ารับผิดชอบต่อการเรียนซึ่งกันและกัน ความสำเร็จของกลุ่มเป็นผลร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson, & Johnson, 1987, pp. 31-37) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบด้วย 5 ประการดังนี้

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับที่การร่วมมือกันและกัน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และในขณะที่เดียวกันก็ต้องช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกันสามารถทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกัน (Positive Goal Interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (Positive Reward Interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน (Positive Resource Interdependence) และการมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (Positive Role Interdependence)

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face to face Interaction) การเรียนรู้แบบร่วมมือมีลักษณะจัดกลุ่มขนาดเล็กประกอบด้วยสมาชิกระหว่าง 2-3 คน ขึ้นอยู่กับเทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สมาชิกในกลุ่มต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบต่อสมาชิกแต่ละคน (Individual accountability) สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครจะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงานทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้มีขนาดที่เหมาะสม เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มที่ผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงาน

กลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจซึ่งกัน และกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้ ตามเป้าหมาย

5. กระบวนการกลุ่ม (Group processing) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการ วิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของ สมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำได้โดยผู้สอน ผู้เรียนหรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับ ข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด หรืออภิปัญญา (Metacognition) คือ สามารถที่จะ ประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

3. รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับการพัฒนาเป็นหลายรูปแบบหรือ หลายเทคนิค แต่ทุกๆ รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือยังยึดหลักการพื้นฐานเดียวกันคือ เป็นวิธีการ เรียนที่มีการจัดกลุ่มการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียน สมาชิกแต่ละ คนในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในการเรียนรู้ และสมาชิกทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ เพื่อที่จะช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่มอาศัยทักษะกระบวนการกลุ่มหรือ การทำงานร่วมกัน (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2555 : 436) ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมี ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545 : 177-195)

1. ปริศนาความคิด (Jigsaw)

ปริศนาความคิด เป็นเทคนิคที่สมาชิกในกลุ่มแยกย้ายกันไปศึกษาหาความรู้ ใน หัวข้อเนื้อหาที่แตกต่างกัน แล้วกลับเข้ากลุ่มมาถ่ายทอดความรู้ที่ได้มาให้สมาชิกในกลุ่มฟัง วิธีการนี้ คล้ายกับการต่อภาพจิ๊กซอว์ จึงเรียกรูปวิธีนี้ว่า Jigsaw หรือปริศนาความคิด

ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันเข้ากลุ่มร่วมกัน เรียกว่า กลุ่มบ้าน (Home group) สมาชิกในกลุ่มบ้านจะรับผิดชอบศึกษาหัวข้อที่แตกต่างกัน แล้วแยกย้ายไปเข้ากลุ่มใหม่ใน หัวข้อเดียวกัน กลุ่มใหม่นี้เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) เมื่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทำงาน ร่วมกันเสร็จ ก็จะย้ายกลับไปกลุ่มเดิมคือ กลุ่มบ้านของตน นำความรู้ที่ได้จากการอภิปรายจากกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญมาสรุปให้กลุ่มบ้านฟัง ผู้สอนทดสอบและให้คะแนน

2. กลุ่มร่วมมือแข่งขัน (Team-games-tournament : TGT)

รูปแบบกลุ่มร่วมมือแข่งขัน เป็นกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้เนื้อหาสาระจาก ผู้สอนด้วยกัน แล้วแต่ละคนแยกย้ายไปแข่งขันทดสอบความรู้ คะแนนที่ได้ของแต่ละคนจะนำมา รวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุดได้รับรางวัล

ลักษณะการจัดกิจกรรม

สมาชิกกลุ่มจะช่วยกันเตรียมตัวเข้าแข่งขัน โดยลัดกันถามตอบให้เกิดความแม่นยำในความรู้ที่ผู้สอนจะทดสอบ เมื่อได้เวลาแข่งขัน แต่ละทีมจะเข้าประจำโต๊ะแข่งขัน แล้วเริ่มเล่นเกมพร้อมกันด้วยชุดคำถามที่เหมือนกัน เมื่อการแข่งขันจบลง ผู้เข้าร่วมแข่งขันจะกลับไปเข้าทีมเดิมของตนเองพร้อมคะแนนที่ได้รับ ทีมที่ได้คะแนนรวมสูงสุดถือว่าเป็นทีมชนะเลิศ

3. กลุ่มร่วมมือช่วยเหลือ (Team Assisted Individualization : TAI)

รูปแบบการเรียนรู้นี้เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงความสามารถเฉพาะตน แล้วจึงจับคู่ตรวจสอบซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันทำใบงานจนสามารถผ่านได้ ต่อจากนั้นจึงนำคะแนนของแต่ละคนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดจะเป็นฝ่ายได้รับรางวัล

ลักษณะการจัดกิจกรรม

กลุ่มจะมีสมาชิก 2-4 คน จับคู่ทำงานตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย แล้วแลกเปลี่ยนกันตรวจผลงาน ถ้าผลงานยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ต้องแก้ไขจนกว่าจะผ่าน ต่อจากนั้นทุกคนจะทำข้อสอบ คะแนนของทุกคนจะมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล

4. กลุ่มสืบค้น (Group Investigation : GI)

กลุ่มสืบค้น เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าหาความรู้มานำเสนอประกอบเนื้อหาที่เรียน อาจเป็นการทำงานตามใบงานที่กำหนด โดยที่ทุกคนในกลุ่มรับรู้และช่วยกันทำงาน

ลักษณะการจัดกิจกรรม

สมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ หรือความรู้มานำเสนอต่อชั้นเรียน โดยผู้สอนแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้อย่อย แต่ละกลุ่มศึกษากลุ่มละ 1 หัวข้อ เมื่อพร้อมผู้เรียนจะนำเสนอผลงานที่ละกลุ่ม แล้วร่วมกันประเมินผลงาน

5. กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together : LT)

กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมที่ให้สมาชิกในกลุ่มได้รับผิดชอบ มีบทบาทหน้าที่ทุกคน เช่น เป็นผู้อ่าน เป็นผู้จัดบันทึก เป็นผู้รายงานนำเสนอ เป็นต้น ทุกคนช่วยกันทำงาน จนได้ผลงานสำเร็จ ส่งและนำเสนอผู้สอน

ลักษณะการจัดกิจกรรม

กลุ่มผู้เรียนจะแบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น เป็นผู้อ่านคำสั่งใบงาน เป็นผู้จัดบันทึกงาน เป็นผู้หาคำตอบ เป็นผู้ตรวจคำตอบ เป็นต้น กลุ่มจะได้ผลงานที่เกิดจากการทำงานของทุกคน

6. กลุ่มร่วมกันคิด (Number head together : NHT)

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ สมาชิกกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถเก่ง อ่อน ปานกลางคละกัน จะช่วยกันค้นคว้าเตรียมตัวตอบคำถามที่ผู้สอนจะทดสอบ ผู้สอนจะเรียกถามทีละคน กลุ่มที่สมาชิกสามารถตอบคำถามได้มากแสดงว่าได้ช่วยเหลือกันดี

ลักษณะการจัดกิจกรรม

สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน จะร่วมกันอภิปรายปัญหาที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความพร้อมและความมั่นใจที่จะตอบคำถามผู้สอน ผู้สอนจะเรียกสมาชิกกลุ่มให้ตอบทีละคน แล้วนำคะแนนของแต่ละคนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

7. กลุ่มร่วมมือ (Co-op Co-op)

กลุ่มร่วมมือเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการทำงานกลุ่มวิธีหนึ่ง โดยสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถและความถนัดแตกต่างกัน แสดงบทบาทตามหน้าที่ที่ตนถนัดอย่างเต็มที่ และสนองต่อหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ว่า ความสำเร็จของแต่ละคน คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน

ลักษณะของการจัดกิจกรรม

สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบไปศึกษาหัวข้อย่อยที่ได้รับมอบหมาย แล้วนำงานจากการศึกษาค้นคว้ามารวมกันเป็นงานกลุ่ม ปรับปรุงให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงมีความสละสลวย เสร็จแล้วจึงนำเสนอต่อชั้นเรียน ทุกกลุ่มจะช่วยเหลือกันประเมินผลงาน นอกจากนี้ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ ได้อธิบายถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ดังนี้ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2554 : 26-36)

8. เทคนิคการแบ่งปันความสำเร็จ (Student teams achievement division : STAD)

เทคนิคการแบ่งปันความสำเร็จนี้มีการพัฒนามาจากรูปแบบการจัดการแข่งขัน (TGT) มีการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนจะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองในเรื่องที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งจะมีการช่วยเหลือทบทวนความรู้ให้แก่กัน มีการทดสอบความรู้เป็นรายบุคคลแทนการแข่งขันและรวมคะแนนเป็นกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นฝ่ายชนะ

ลักษณะของการจัดกิจกรรม

1. ขึ้นเสนอประเด็นความรู้หรือเนื้อหาใหม่ ผู้สอนจะนำเรื่องใหม่มาเสนอแก่ผู้เรียน ซึ่งอาจจะนำเสนอด้วยการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ หรืออาจจะให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาแล้วผู้สอนตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนอภิปราย
2. จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม มีจำนวนสมาชิกตามความเหมาะสม ซึ่งอาจจะมีจำนวนระหว่าง 4 – 5 คน โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มจะมีความสามารถคละกัน ตั้งแต่เก่ง ปานกลาง และอ่อน มีทั้งเพศชายและหญิงคละกันไป

สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอจนมีความเข้าใจ ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนทราบว่า ความสำเร็จของกลุ่มนั้นจะต้องอาศัยจากการร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ผู้ที่เก่งกว่าจะต้องช่วยแนะนำผู้ที่อ่อนกว่าหรือเรียนได้ช้ากว่า ซึ่งในขั้นนี้ ผู้สอนควรมีใบความรู้แก่ผู้เรียนสามารถศึกษาแล้วเข้าใจง่าย ตลอดจนมีใบงานหรือแบบฝึกหัดที่มีคำถาม ซึ่งสามารถสร้างความกระจำชัดให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น

3. ผู้เรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งแบบทดสอบจะตรงตามเนื้อหาที่เรียน

4. ตรวจสอบคำตอบจากแบบทดสอบและนำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

5. ประกาศชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมาเรียงตามลำดับ ซึ่งอาจจะติดประกาศคะแนนไว้ที่ป้ายนิเทศของห้องเรียน (อาจจะมีการสัมภาษณ์การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นตัวอย่างการทำงาน)

9. เทคนิคคู่คิด (Think-pair-share)

เทคนิคคู่คิดเป็นเทคนิคที่ผู้สอนนิยมใช้คู่กับวิธีสอนแบบอื่น เป็นเทคนิคที่ผู้สอนตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นใบงานหรือแบบฝึกหัดก็ได้ และให้ผู้เรียนแต่ละคนคิดหาคำตอบของตนเอง แล้วจับคู่กับเพื่อนอภิปรายหาคำตอบ เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้องแล้วจึงนำคำตอบไปอภิปรายให้เพื่อนทั้งชั้นเรียนฟัง

ลักษณะของการจัดกิจกรรม

1. ผู้สอนตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอาจจะทำเป็นใบงานหรือแบบฝึกหัดก็ได้

2. ผู้เรียนแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง (ผู้สอนอาจจะตกลงกับผู้เรียนเรื่องการกำหนดเวลา)

3. เมื่อผู้เรียนแต่ละคนคิดหาคำตอบได้แล้ว ให้จับคู่กับเพื่อนผลัดกันอภิปรายคำตอบและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง

4. ผู้เรียนคนหนึ่งออกไปอธิบายคำตอบให้เพื่อนฟังทั้งชั้นเรียน (ผู้สอนอาจจะใช้วิธีสุ่มผู้เรียนออกไปตามหมายเลขประจำคู่ ผู้สอนชมเชยและให้กำลังใจ)

4. ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยมีเป้าหมายคือ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มร่วมกันตั้งไว้ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการต่าง ๆ เป็นตัวขับเคลื่อน (เรวัต ศรีสสุข, 2562 : 9) ซึ่งอาทรณ์ ใจเที่ยง (2553 : 125-126) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** ในขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เริ่มด้วยผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ของบทเรียน หลังจากนั้นผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยละผู้เรียนในกลุ่มให้แตกต่างกันในด้านสติปัญญาความถนัดและภูมิหลัง แบ่งจำนวนสมาชิกในกลุ่มละประมาณไม่เกิน 6 คน หลังจากนั้นผู้สอนแนะนำ วิธีการทำงานกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

2. **ขั้นสอน** ในขั้นตอนนี้ผู้สอนเริ่มนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสอนหรือบรรยายเนื้อหาตามบทเรียน หลังจากนั้นมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะอธิบายถึงปัญหาหรืองานที่ต้องการให้กลุ่มแก้ไขหรือคิดวิเคราะห์ หากคำตอบ พร้อมแนะนำแหล่งข้อมูลค้นคว้าหรือให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจน

3. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม** เป็นขั้นตอนที่สมาชิกภายในกลุ่มจะได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานเป็นทีมการร่วมกัน รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันทำงานตาม บทบาทหน้าที่ที่ได้รับ โดยผู้สอนอาจใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนาคู่ตรวจสอบ คู่คิด ฯลฯ ผู้สอนสังเกตการณ์ทำงานของกลุ่ม เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ความกระจ่างในกรณีที่ผู้เรียนสงสัยหรือต้องการความช่วยเหลือ

4. **ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ** ขั้นตอนนี้ผู้เรียนหรือสมาชิกภายในกลุ่มจะรายงานผลการดำเนินงานกลุ่ม โดยผู้สอนและเพื่อนกลุ่มอื่นสามารถซักถามหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นเน้นการตรวจผลงานกลุ่มและผลงานรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงแล้วจึงทำการทดสอบผลงานอีกครั้ง

5. ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

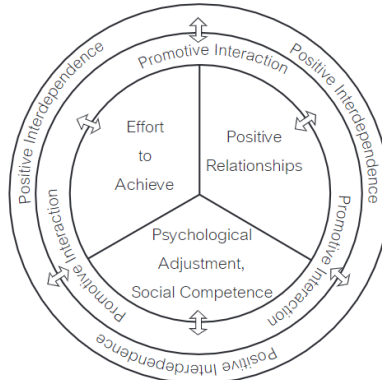
การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (Johnson, Johnson and Holnbec, 1994, อ้างถึงในทิศนา แคมมณี, 2555: 101-102)

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater Efforts to Achieve) เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้นมีผลงานมากขึ้นการเรียนรู้มีความอดทนมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationship Among Students) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่างความหลากหลายการประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ

ซึ่งประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 3 ดาน ดังกล่าวข้างต้นแสดง
ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ที่มา : ทิศนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นอกจากนี้ สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2554 : 38) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีกันระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มไม่ใหญ่เกินไปนัก และทำให้ผู้ที่เรียนเก่งได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ที่เรียนอ่อน เป็นการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมด้านความมีน้ำใจและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับ มีความร่วมมือในการทำงานเพราะความสำเร็จของกลุ่มถือเป็นเป้าหมายสำคัญ